

Začetki in »premierra hokeja na ledu« v Ljubljani

izr. prof. dr. Tomaž Pavlin

Katedra za družboslovne in humanistične vede v športu, Fakulteta za šport

Začetki hokeja na ledu v Ljubljani in na Slovenskem ter tudi širše v Jugoslaviji so povezani z razvojem športnega kluba Ilirija, ki je bil ustanovljen leta 1911 kot nogometni klub, vendar so aktivnost kmalu širili z drugimi športnimi panogami.

V začetku dvajsetih let je v Iliriji organizacijsko zaživelo več sekcij, poleg nogometne še lahko-atletska, ženska (gojile so lahko-atletiko in hazeno – rokometu podobno igro), teniška, plavalna, smučarska in drsalna. Športna igrišča so uredili pod Cekinovim gradom, kjer so trenirali in tekmovali tenisači in drsalci, nasproti njim na drugi strani Celovške ceste ob pivovarni Union pa so bila igrišča za nogomet, hazeno in atletiko. Leta 1929 so se jim v neposredni bližini pridružili še plavalci na novozgrajenem istoimenskem modernem kopališču z olimpijskim 50 m bazenom.

Drsalci so si uredili arhaično umetno drsališče na klubskem teniščju pod Cekinovim gradom. Postopek zamrznitve je bil po pisanju Ilirijinega kronista podjetnost Stanka Bloudka, ki se je domislil zaledenitve s »škropljenjem« vode, pri čemer je zadoščal že nočni hlad od 1 do 2 stopinj – Bloudek je bil navdušen umetnostni drsalec in tudi član jugoslovanske olimpijske reprezentance leta 1928. Drsališče je služilo tako športnim umetnostno-drsalnim ciljem Ilirije kot nudilo drsalne radosti ljubljanskim meščanom. Med drsalci so bili tudi številni mladi, zlasti bližnja mestna in šišenska mladež, ki je motila ustaljen rekreativni drsalni ritem. Kot se je spominjal starosta Ilirijinega hokeja Viktor Vodišek, so se ti mladi drsalni »divjaki« podili »križem po vsem drsališču ter preskakovali celo ograde. Ker so pri tem početju podirali otroke in starejše promenadne drsalce, so prihajale na upravni odbor SK Ilirije mnoge, povsem upravičene pritožbe. Po dolgem razglabljanju, kako rešiti ta problem, se je rodila končno naslednja zamisel: tem divjakom, perfektnim drsalcem, bomo preskrbeli hokejsko opremo in jim bomo v odrejenih jutranjih in večernih urah naložili tako izdaten trening, da bosta poslej zavladata na drsališču potreben red in mir.«

Prvi hokejski koraki

Za uvedbo novega športa niso imeli še povsem primerno velikega drsališča in tudi izkušenj. V živo sta hokej lahko spremljala Vodišek in Bloudek na olimpijskih igrah leta 1928 v St. Moritzu. Prek Bloudka so na Dunaju v letu 1928 nabavili prvo opremo, več ali manj palice in pake ter rokavice, ščitnike pa so si delali tudi sami. Problem so bile tudi drsalke, bile so drage, in nabava več ali manj individualna, mnogi so sprva uporabljali drsalke za umetnostno drsanje. Pozimi 1928/29 so pričeli z vadbo, kar potrjuje dejstvo, da se je občutno povečalo število članov drsalne sekcije, od tega kategorija »naraščajnikov«, verjetno nemalo njih še včerajšnjih »divjakov«. Začetnemu igranju je v naslednji zimi sledilo javno naznanilo 29. decembra 1929 v časopisu Jutro, da namerava »SK Ilirija ... še letos pričeti gojiti enega najlepših sportov hokej na ledu ...«. Takoj po Novem letu, 9. januarja 1930, je še drugi vodilni časopis Slovenec naznanil, da »tudi pri nas hokej« se bode igral, in da naj bi se Ilirija celo pogajala z enim od avstrijskih igralcev z Dunaja, ki bi prevzel »vodstvo treninga«, in da če »bodo vremenske razmere dopuščale, bomo imeli v prvih dneh meseca februarja prvo mednarodno tekmo«. A že v najavi so poudarili, da tekma bo, »če bo vreme«, kajti zimi 1928/29 in 1929/1930 sta bili nestanovitni. Konec januarja 1930 je nastopila otoplitev in zimske prireditve so po vrsti odpadale, tako da je odpadla tudi načrtovana premiera hokeja v Ljubljani.

Spomladi 1930 so v Iliriji storili še en dolgoročno pomemben korak in povečali teniški kompleks. Želje povečati teniško-drsalni prostor so bile sicer izražene že v prejšnjih letih, vendar tega niso mogli izpeljati, ker se je

v letih 1928 in 1929 gradilo kopališče s 50-m umetnim bazenom, ki je bilo slovesno odprto spomladi 1929. Tako je bilo vprašanje povečanja teniškega prostora na vrsti v letu 1930. Teniški kompleks je po povečanju obsegal 1500 kvadratnih metrov in je omogočal ureditev sedmih teniških igrišč, v novi garderobi pa je bilo prostora za okoli 150 oseb. Pozimi sta bili lahko na tenišču urejeni hokejsko standardno igrišče 60x30 m in pomožno drsališče. Na občnem zboru Ilirije konec leta 1930 je Bloudek poudaril tudi organizacijski korak, da načrtujejo *»vedbo hockey sekcije na ledu, ta grana zimskega sporta je povsod na svetu zelo razvita in bomo kot prvi klub v Jugoslaviji želi na tem polju uspehe ali neuspehe«*. Konec leta 1931 je bilo v poročilu drsalne sekcije poudarjeno, da *»sekcija goji umetno drsanje, tek [hitrostno drsanje -op. T.P.] in hockey na ledu«*, leta 1934 pa so se hokejisti organizirali v samostojni sekciji.

Premierna tekma s Celovčani

Vodenje in trening prvega hokejskega moštva je prevzel drsalec Viktor Vodišek. V zimi 1931/32 je sledilo logično nadaljevanje začetega dela in organiziranje prvih javnih tekem. Prvo tekmo je Ilirija odigrala v Kamniku 7. februarja 1932 in zmagala s 15 : 1. Tekma je bila za Ilirijo preje pripravljalnega značaja, saj je bila pred Ilirijani na nedeljo 21. februarja 1932 ob 10,30 h dopoldne tekma s celovškim KACom ali *»premiera hockeya na ledu«* v Ljubljani, Sloveniji in celo Jugoslaviji. S Celovčani so Ilirijani vzpostavili športne stike že pred prvo vojno in sicer nogometne (Celovčani-Fussbal und Athletik Sport Club-so septembra 1913 gostovali v Ljubljani in remizirali 2:2), po prvi vojni pa so stike obnovili in jih prenesli tudi na hokej. KAC je bil spoštljiv hokejski nasprotnik, med najboljšimi klubi v Avstriji, ki je gojil hokej že dobro desetletje, pred tekmo z Ilirijo pa so imeli tudi uspešno mednarodno turnejo. Časopis Slovenski narod je v februarški napovedi tekme temu primerno poudaril, da Ilirija *»rutiniranim gostom ne bo kos, vendar upamo, da bo častno prestala svoj krst«*. Celovčani so v Ljubljano prispeli v soboto in v nedeljo 21.2. nastopili v postavi: Nusser, Stertin, Raunegger, Scheriau, Eggenberger, Egger in Rascher; Ilirijo so zastopali Gorše, Kačič, Makuc, Lombar, Brvar, Pogačnik, Jug in Otič. Goste je svečano pozdravil klubski tajnik in vodja drsalcev Evgen Betetto. Tekmo je sodil avstrijski sodnik Novak. Bila je dobro obiskana, Jutro poroča o obisku približno 1000 Ljubljančanov, Slovenec pa celo 2000. Rutinirani KAC je visoko porazil Ilirijo 12:1 (6:0, 4:0, 2:1) in kot je po tekmi pisalo Jutro, se je takoj *»videlo, da je nasprotnik Ilirije prvorazredno moštvo. Vsi igrači gostov so bili izvrstni drsalci in so v tem pogledu znatno prekašali domače«*. Ilirijani so šele proti koncu vzpostavili nekaj ravnotežja, imeli nekaj priložnosti, pa bili nespretni pred golom, medtem ko je Gorše v vratih rešil marsikatero situacijo. Kvaliteta in daljši igralni staž sta se odrazila zlasti v taktičnem pogledu, saj so celovčani držali svoja igralna mesta, medtem ko so se Ilirijani večkrat *»znašli na kupu«* in izpadali iz igre. Pri KACu sta navdušila Egger (strelec 8 golov) in Scheriau. Za Eggerja, ki naj bi na pravkar minulih zimskih olimpijskih igrah v ameriškem Laku Placidu igral za nemško reprezentanco, je Jutro poudarilo, da je bil *»neprekosljiv mojster v vodenju«* ploščka in da je *»z lahkoto preigral kompletno šestorico Ilirije«*. Na vprašanje o igri domačih je avstrijski sodnik Novak dejal, da se moštvu Ilirije *»pozna, da mu manjka rutine in je zaradi tega potrebno, da igra mnogo tekem. So pa zelo nadarjeni igrači in predstavljajo prav dober material. V drsalnem pogledu popolnoma odgovarjajo, so dovolj hitri, le taktika jim je naravno popolnoma začetniška«*.

Z Beljačani

Čez teden dni, 28. februarja 1932, je v Ljubljani sledila »repriza«. Ilirija je tokrat gostila Villacher Sportverein iz Beljaka (VSV). Tekma se je končala z zmago gostov 4:2 (0:1, 3:1, 1:0), vendar naj bi Ilirija že kazala napredek. Za VSV so igrali Eder, Kanzl, brata Schandl, Schlotterbach, Zimmer in Aicher; za Ilirijo Gorše, Otič, Brvar, Kačič, Pogačnik, Makuc in Pavletič. Sodil je Viktor Vodišek. Tokrat je bilo občinstva manj, po Jutru okoli 500, čemur naj bi botroval hud mraz. V igri Ilirije je bilo začetniškim korakom primerno veliko tehnično-taktičnih napak, a kljub temu je Jutro poudarilo, da ilirijina hokejska sekcija po par tednih sezone in prvih tekmah »beleži ogromen napredek, večji kot ga more v svojih početkih prikazati katerakoli druga sportna panoga pri nas«.

Februarski porodni krči so minili, športni porod je uspel in Ilirija je s hokejem uspešno nadaljevala. Do druge svetovne vojne je bila edini hokejski klub na Slovenskem, v Jugoslaviji pa je imela konkurenco v zagrebških klubih. Ker je bila v Sloveniji osamljena in v Jugoslaviji premočna, je bila vezana na prijateljske tekme s tujimi moštvi, v prvi vrsti z bližnjimi avstrijsko-koroškimi. Na drugi strani pa so igranje in vadbo pestile muhaste zime in npr. v sezoni 1935/36 niso odigrali nobene tekme. Težave z vremenom so občasno premostili s treningi v Planici, kjer je Ilirija že v začetku tridesetih let zgradila smučarski dom z depandanso in skakalnico. Sicer pa so za zagotavljanje in rast kvalitete že tudi poudarili izgradnjo umetnega drsališča, ki bi morala biti javno podprta.

Najpogostejša nasprotnika sta bila v obdobju do druge svetovne vojne celovski KAC in beljaški VSV, s KAC je Ilirija odigrala 14 tekem in s VSV 13 tekem, večino v Ljubljani. Po letu 1936 se je Ilirija odpravila na prva gostovanja na Koroško. Januarja 1937 je Ilirija prvič premagala celovski KAC in to v Celovcu s 3 : 1, januarja 1938 ji je podobno uspelo proti beljaškemu VSV, ko so jih v dveh tekmah v Ljubljani premagali s 3 : 1 in 1 : 0. S celovškim KAC je Ilirija sredi januarja 1941 odigrala tekmo tudi na Jesenicah. Tekma je imela propagandni namen in tudi učinek, saj se je na Jesenicah začel razvijati nov hokejski center. Podobno so propagandno tekmo že januarja 1934 odigrali v Mariboru z graškim klubom Kastner & Öhler, na Bledu pa so konec januarja istega leta z blejskimi športno-turističnimi delavci soorganizirali odmeven turnir z gosti iz Beljaka (VSV), Dunaja (Wintersportklub) in Budimpešte (Ferencvárosy Torna Club). Po turnirju je Ilirija okrepljena z dunajskimi igralci nastopila pred ljubljanskim občinstvom proti reprezentanci Romunije. V obdobju do začetka druge svetovne vojne je Ilirija odigrala 51 tekem in med njimi tudi že tekme za

državni prvenstvi (DP) leta 1939 in 1940 po turnirskem sistemu, kjer se je soočila z zagrebško konkurenco.

Največ tekem v obdobju do druge svetovne vojne so odigrali Karel Pavletič (47 tekem), Jule Kačič (43 tekem), Ludvik Žitnik (42 tekem), Tone Pogačnik (40 tekem), Otokar Gregorič (39 tekem), Jože Gogala (32 tekem), Ernest Aljančič (30 tekem) in Viljem Morbacher (29 tekem), med vratarji pa je Ivan Rihar branil na 33 tekmah.

Stiki z Zagrebčani in DP

Ilirija je imela stike z Zagrebčani vzpostavljene že kot nogometni klub pred prvo svetovno vojno. Med zagrebškimi klubi je imel tedaj težo HAŠK (Hrvatski akademski športski klub), ki je bil skoraj 10 let starejši kot Ilirija in je tedaj veljal za najboljši nogometni klub na slovanskem jugu. Za Ilirijo prestižna in odmevna je bila zmaga nad HAŠK s 3:1 konec septembra 1913 v Ljubljani in npr. časopis Dan je po zmagi vzneseno zapisal, da *»bi bil lahko tudi Napoleon ponosen na svojo Ilirijo«*. Z organiziranjem jugoslovanske države 1918 so bili Zagrebčani in Ljubljancani v novem skupnem športnem prostoru, kjer se je prestižna športna borba širila. V tridesetih letih se je prenesla tudi na hokej na ledu, ki je bil nova športna panoga tudi na Hrvaškem. Ilirija je prvo hokejsko tekmo s hrvaškim klubom odigrala sredi februarja 1934 v Karlovcu z istoimenskim klubom in presenetljivo remizirala 2:2, prvo tekmo z zagrebškim klubom pa je odigrala konec decembra 1937 v Ljubljani (Ilirija-Maraton 14:0). Vzporedno je že nastopila športno-drsalno-hokejska politizacija in natezanje o organizaciji prvega državnega prvenstva, ki je nato potekalo v turnirski obliki v začetku januarja 1939 v Ljubljani. Prijavila se je Ilirija in 3 zagrebški klubi: Zagrebško klizalačko društvo, Maraton in HAŠK. Ilirija bi morala odigrati najprej tekmo s HAŠKom, a se je ta izognil tekmi in prišel na igrišče uro po začetku ter izgubil brez boja. V finalu je Ilirija premagala ZKD 11:0 in postala prvi državni prvak v hokeju na ledu, časopis Jutro pa je npr. komentiral, da po *»vsem tem kar nam je pokazala dvodnevna prireditel, lahko mirno rečemo, do bo prvenstvo še za dogledno dobo ostalo v Ljubljani, kajti zagrebška moštva v nobenem pogledu ne dosegajo Ilirije in so nudila več kot podpovprečno igro«*.

Po turnirju je Ilirija odigrala še tekmo z reprezentanco Zagreba ter ponovno visoko slavila 11:2. Drugo državno prvenstvo je potekalo sredi januarja 1940 v Zagrebu. Nastopili so isti klubi in Ilirija je v polfinalu premagala Maraton 4:1 in nato v finalu ZKD 5:0 ter postala še drugič državni prvak.

Dobro leto zatem je, kot dobro vemo, sledil šestoaprilski naci-fašistični napad na Jugoslavijo in okupacija slovenskega ozemlja, po drugi vojni pa so bili tako Ilirija kot zagrebški klubi torišče hokejske obnove in preнове, ki je v več korakih vodila v Ljubljani do Olimpije, v Zagrebu pa do Mladosti in Medveščaka.